

Inventarisatie plantensoorten in de botanische weiderand en kruidenrijke/botanische percelen 2023

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

Inleiding

In het kader van agrarisch natuurbeheer passen boeren natuurbeheer in hun bedrijfsvoering toe. Twee van deze beheerpakketten hierbij zijn botanische weiderand en kruidenrijke/botanische percelen.

Weiderand

Door een strook van twee meter vanaf de weiderand vrij te houden van bemesting, bagger en bestrijdingsmiddelen ontstaat hier een betere groeiplaats voor verschillende planten. Ook worden de weideranden later gemaaid zodat ze als schuilplaats voor kuikens kunnen dienen en tot bloei kunnen komen wat weer insecten aantrekt (tevens voedsel voor de kuikens).

De monitoring is gericht op het wel of niet voorkomen van verschillende plantensoorten. Plantensoorten kunnen een indicator zijn voor de kwaliteit van de bodem, mate van bemesting of verstoring. In het kader van het pakket botanische weiderand is de hoeveelheid aan verschillende plantensoorten die er voorkomt een algemene indicator van de kwaliteit. Het beheer is namelijk ook gericht op een grotere diversiteit aan soorten. Naast een betere waterkwaliteit is een diversiteit aan planten goed voor onder andere: biodiversiteit, stevigheid van de weideranden en gezondheid van vee.

Kruidenrijk/botanisch perceel

Kruidenrijke graslanden zijn belangrijk voor weidevogels maar ook voor de biodiversiteit, de bodem en de insecten. De insecten die op de bloeiende kruiden afkomen zijn een belangrijke voedselbron voor opgroeiende weidevogelkuikens. Ook bieden de kruidenrijke percelen dekking en doorwaadbaarheid voor de weidevogelkuikens.

Verslag inventarisatie bot. weiderand en botanisch perceel ANLb, Grada Kwantes, dec. 2023

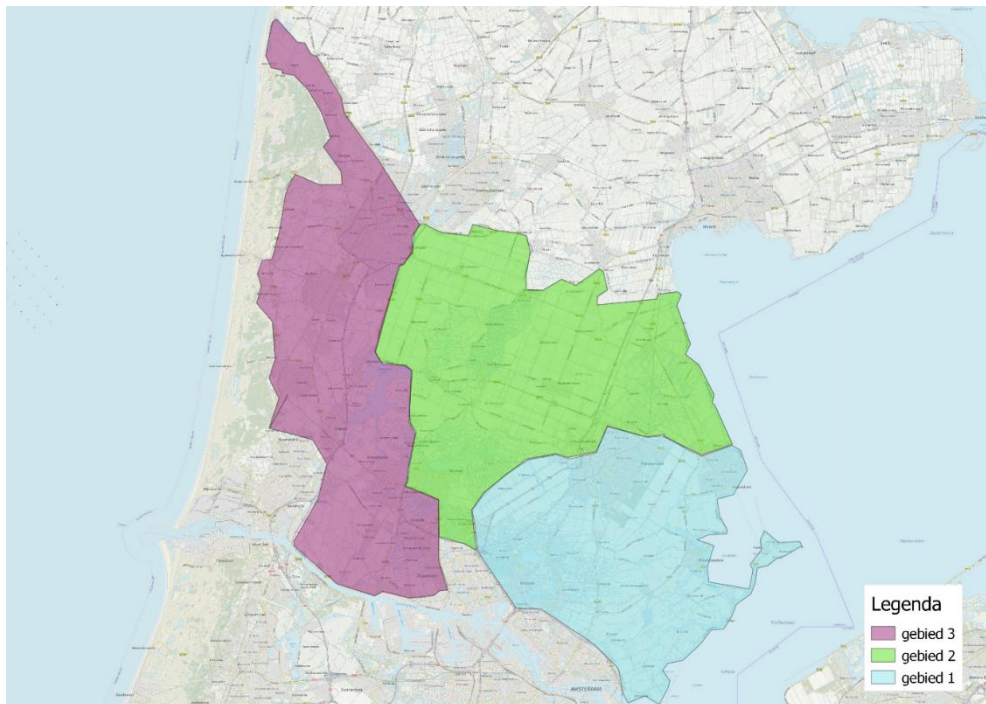
De monitoring is gericht op het wel of niet voorkomen van verschillende plantensoorten. Plantensoorten kunnen een indicator zijn voor de kwaliteit van de bodem, mate van bemesting of verstoring. In het kader van het pakket kruidenrijk/botanische perceel is de hoeveelheid aan verschillende plantensoorten die er voorkomt een algemene indicator van de kwaliteit. Het beheer is namelijk ook gericht op een grotere diversiteit aan soorten.

Methode

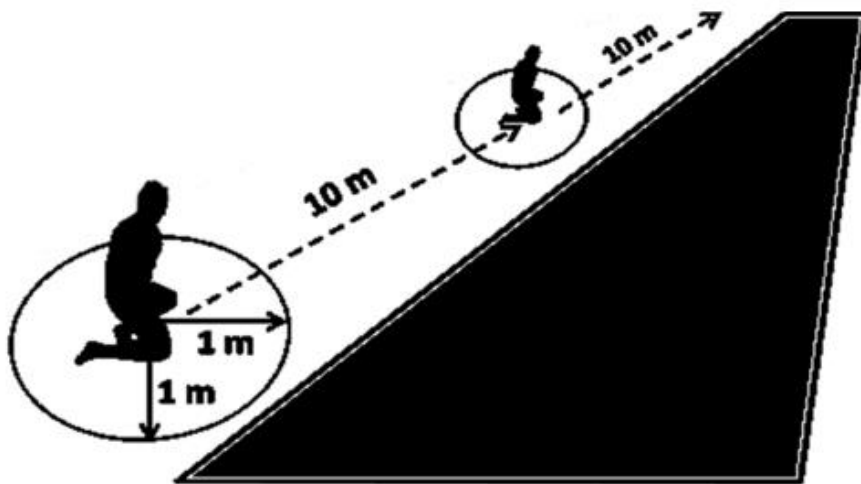
Voor het maken van de steekproef tbv de monitoring zijn weideranden en kruidenrijke percelen met het agrarisch natuurbeheerpakket botanische weiderand en kruidenrijke/botanische percelen geselecteerd. Het werkgebied van WLD is opgedeeld in 3 blokken, zie onderstaande afbeelding. Ieder jaar zal de monitoring plaatsvinden in een ander deel van het gebied. Na 3 jaar zijn veel botanische weideranden in het gehele werkgebied geïnventariseerd. Na 3 jaar zal het eerste gebied opnieuw bezocht worden.

Het afgelopen jaar heeft de monitoring in gebied 3 plaatsgevonden. Voor het uitvoeren van de inventarisaties is gebruik gemaakt van vrijwilligers. Een groep enthousiastelingen die in het voorjaar weidevogels beschermd, heeft zich ook dit jaar aangemeld hieraan mee te werken.

Afbeelding 1 Gebiedsverdeling per jaar

Bij het inventariseren van de weiderand wordt er door de vrijwilligers 100 meter van een botanische weiderand gekozen. Daar wordt elke tien meter (of tien grote stappen) stil gestaan om de planten te noteren die binnen 1 meter van je af staan (in totaal 10 keer). Ook niet bloeiende planten en grassen doen mee. De soorten worden genoteerd op het monitoringsformulier (zie bijlagen). Voor de botanische percelen is de methode hetzelfde. Alleen kiest men 100 meter transect in het perceel.

Afbeelding 2 Werkwijze inventarisatie kruiden

Analyse inventarisatie 2023

In 2023 zijn er in totaal 14 botanische weideranden en 23 kruidenrijke percelen geïnventariseerd door een groep vrijwilligers. Er zijn verhoudingsgewijs meer kruidenrijke percelen gemonitord omdat in gebied 3 minder botanische randen zijn. De monitoring vond plaats met behulp van de inventarisatieformulieren (zie bijlage). Deze zijn in Excel verwerkt voor deze analyse.

Voor de vrijwilligers was zowel de nieuwe monitoringswijze als het monitoren van kruidenrijke/botanische percelen nieuw. Tijdens de startbijeenkomst is er uitleg gegeven over de nieuwe monitoringsmethode en extra aandacht besteed aan twee soorten die op de inventarisatielijst kruidenrijk grasland staan namelijk reukgras en kamgras. Veldcoördinator Tanja Verbij heeft tijdens de startbijeenkomst over de kenmerken van deze grassen verteld. Daarna heeft ze nog enkele andere indicatorsoorten van kruidenrijke/botanische percelen uitgelicht (via de mail).

Bij de terugkoppeling van de vrijwilligers zijn er enkele punten belangrijk om mee te nemen voor het volgende seizoen:

- Aanpassingen in brochure indicatorsoorten botanische weideranden doorvoeren
- Ook een brochure maken voor indicatorsoorten kruidenrijke/botanische percelen
- Nieuwe manier van monitoren neemt meer tijd in beslag
- Kan monitoringslijst op alfabetische volgorde (vult makkelijker in)
- De communicatie met de perceel eigenaren blijft een aandachtspunten bij deze monitoring. Vaak gaat het goed maar helaas niet altijd.

Deze punten worden, ter voorbereiding van het volgende monitoringsseizoen, door ons behandeld en teruggekoppeld.

Resultaten botanische weiderand

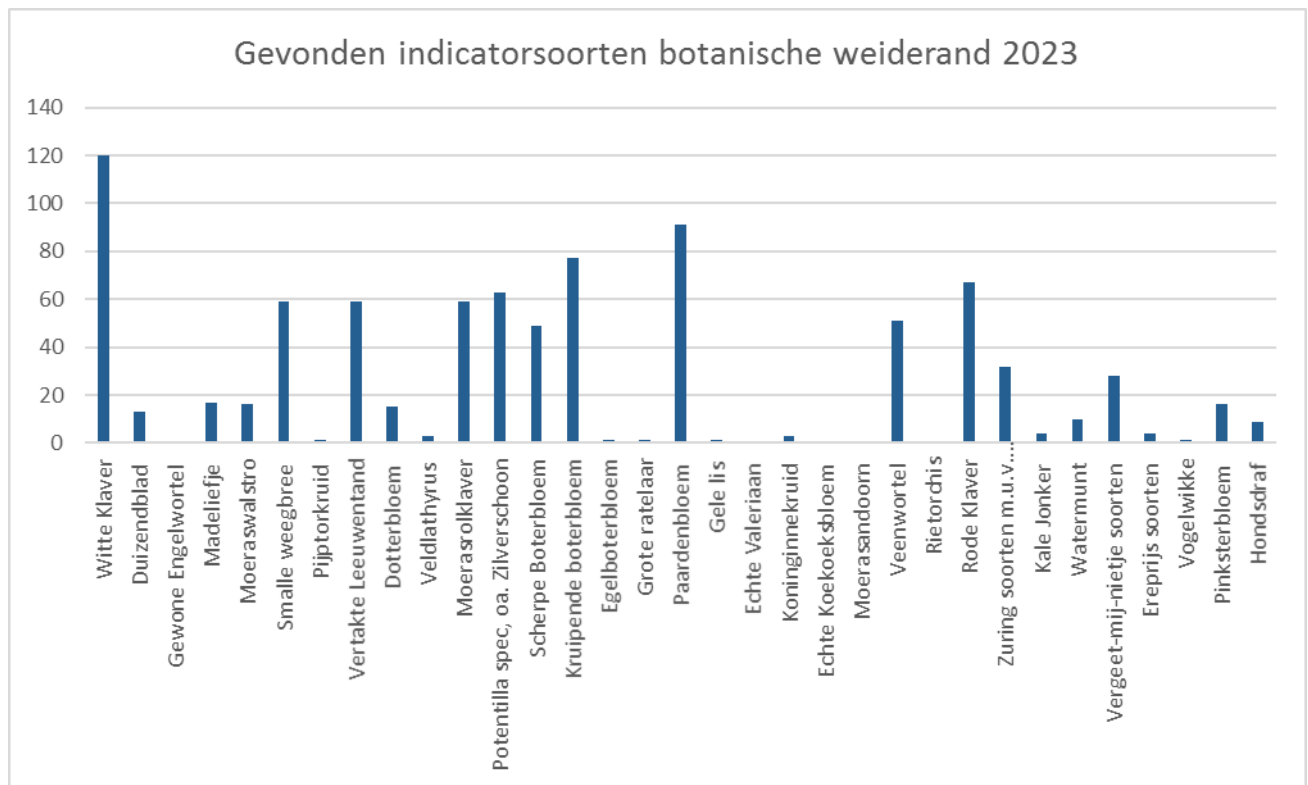
Het aantal geïnterviewde indicatorsoorten in de botanische weiderand lag dit jaar heel hoog. Het varieerde tussen de 9 en 18 soorten. Om aan de eisen voor agrarisch natuurbeheer te voldoen, moet een weiderand minimaal 4 verschillende indicatorsoorten bevatten. Redenen van deze goede score kunnen zijn:

- Het gekozen gebied
- De nieuwe monitoringsmethode
- De ervaringen van de vrijwilligers

De top 5 van meest gevonden soorten zijn:

1. Witte klaver
2. Paardenbloem
3. Kruipende boterbloem
4. Rode Klaver
5. Petentilla spec. (o.a. zilverschoon)

Maar ook soorten als moerrasrolklaver, vertakte leeuwentand, smalle weegbree en veenwortel zijn veel gezien.

Botanische/kruidenrijke percelen

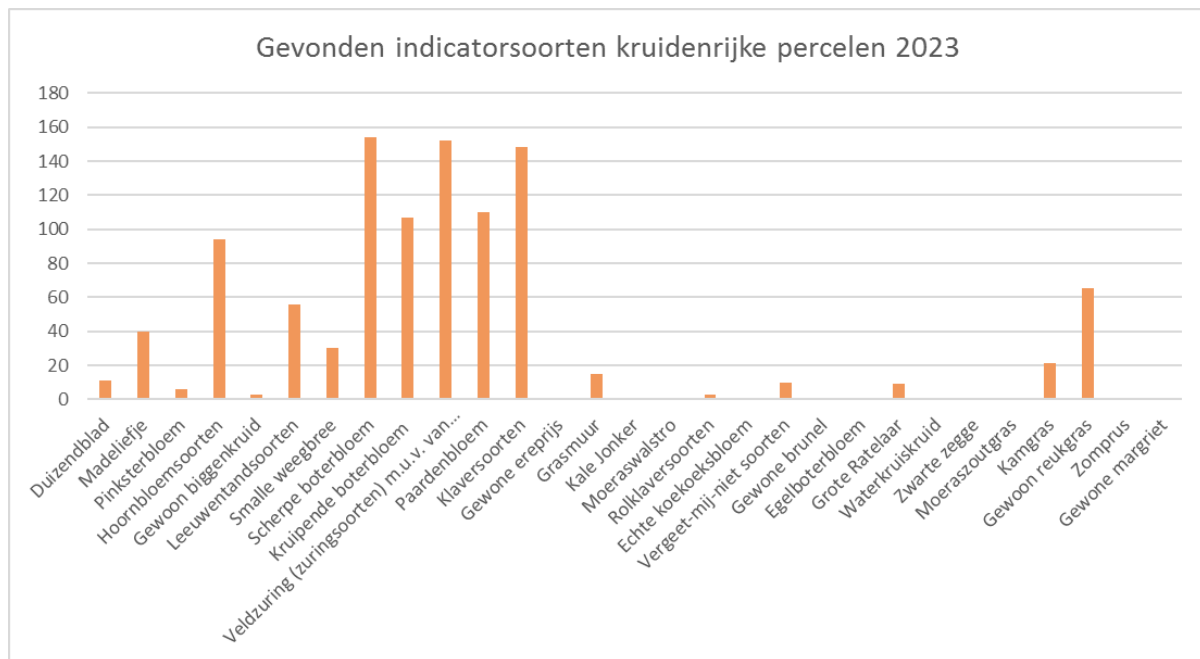
Het aantal geïntervieweerde indicatorsoorten in de kruidenrijke percelen lag in 2023 tussen de 4 en 16 soorten. Om aan de eisen voor agrarisch natuurbeheer te voldoen, moet een kruidenrijk perceel minimaal 4 verschillende indicatorsoorten bevatten. In principe voldoen dus alle BE's waar de monitoring heeft plaatsgevonden aan de ANLb voorwaarden.

Bij enkele botanische percelen zijn ook wel de opmerkingen gemaakt door de vrijwilligers dat er net gemaaid is of dat er vee liep. Dan is het al lastiger om de soorten te herkennen.

De top 5 van meest gevonden soorten zijn:

1. Scherpe boterbloem
2. Veldzuring (zuringsoorten) m.u.v. van ridderzuring.
3. Klaversoorten
4. Paardenbloem
5. Kruipende boterbloem

Maar ook hoornbloem, reukgras, leeuwentandsoorten en madeliefje zijn veel waargenomen.

Samenvatting

Bij de analyse is het zichtbaar dat het aantal geïnventariseerde indicatorsoorten in de botanische weiderand heel hoog lag. Bij de kruidenrijke/botanische percelen zijn ook veel indicatorsoorten gevonden maar lag de gewasdiversiteit lager dan bij de botanische randen. Dat kan aan het moment van monitoren gelegen hebben (ivm maaien en weiden) maar kan ook met het beheer van de percelen te maken hebben (minder verschraling in vergelijking met de weideranden).

Omdat we dit jaar met een nieuwe monitoringsmethode gestart zijn, kunnen we nog geen trend in de ontwikkelingen van de rand of percelen weergeven. Over drie jaar vindt in dit gebied weer een monitoring plaats en dan kan er een vergelijking gemaakt worden met deze gegevens qua ontwikkeling.

Er waren bij de monitoring ook enkele percelen met relatief weinig indicatorsoorten. Deze percelen worden onder de aandacht gebracht bij de betreffende veldcoördinator zodat die deze informatie kan gebruiken bij de gesprekken met de eigenaren.

Vrijwilligers bedankt!

Water, Land & Dijken is erg blij met de inzet, kennis en enthousiasme van de vrijwilligers om de weideranden en de kruidenrijke percelen te inventariseren. Door jaarlijks een gebied te monitoren krijgen wij een goed beeld van de voorkomende indicatorsoorten binnen ons werkgebied en kunnen wij constateren waar het wel en niet goed gaat. Via deze weg wil Water, Land & Dijken alle vrijwilligers bedanken! In 2024 zullen weer botanische weideranden en kruidenrijke percelen worden gemonitord. Wel weer in een ander gebied.

